

Redegørelse nr. R 10 (11/4 2012)

Folketinget 2011-12

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget).

Redegørelse af 11/4 12 om fjernelse af grænsehindringer mellem de nordiske lande.

(Redegørelse nr. R 10).

Ministeren for nordisk samarbejde (Manu Sareen):

RESUMÉ

I nærværende redegørelse til Folketinget om fjernelse af grænsehindringer mellem de nordiske lande gives status for en række prioriterede konkrete grænsehindringer samt bud på konkrete videre skridt til fjernelse heraf. Ligeledes skitseres rammerne for en styrket dansk national indsats i forhold til fjernelse af grænsehindringer.

Den danske indsats vil bestå af tre ben – 1) forebyggelse af grænsehindringer, 2) fjernelse af eksisterende grænsehindringer og 3) information om grænsehindringer.

Forebyggelsen af grænsehindringer: Det bør prioriteres, at, at ny lovgivning ikke skaber unødige grænsehindringer for de øvrige nordiske lande og borgere.

Et fokusområde vil være at sikre, at fagministerierne i forbindelse med implementering af EU-direktiver sikrer, at lovgivningen lever op til Justitsministeriets vejledning om lovkvalitet, herunder at der i bemærkningerne til lovforslag indeholdes en beskrivelse af lovgivningen i de øvrige nordiske lande i de tilfælde, hvor det er relevant.

Justitsministeriet vil i forbindelse med førstkommande udgave af det årlige orienteringsbrev til samtlige ministerier om udvalgte problemstillinger og andre aktuelle emner af betydning for udarbejdelsen af lovforslag understrege vigtigheden af, at lovbemærkningerne indeholder en sådan beskrivelse.

Fjernelsen af eksisterende grænsehindringer: Der vil i 2012-2013 blive taget udgangspunkt i de prioriterede lister, som er udarbejdet af Grænsehindringsforum, Øresundskomiteén og Bornholms kommune. Det er endvidere regeringens overbevisning, at vi navnlig bør vie grænsehindringerne på arbejdsmarkeds- og socialområdet opmærksomhed. Det er især på dette område, der opstår grænsehindringer til gene for mange mennesker og som kan være en hindring for væksten. Regeringen vil derfor bl.a. tage udgangspunkt i rapporten udarbejdet af Nordisk Embedsmandskomité for Arbejdsliv (EK-A) og Nordisk Embedsmandskomité for Social- og Helsepolitik (EK-S).

Information om grænsehindringer: Der er løbende blevet arbejdet på at nedbringe grænsehindringer. Men det må også erkendes, at de nordiske lande, herunder fx Danmark og Sverige, på nogle områder har forskellige regler og traditioner, som det kan være svært at harmonisere. Derfor er det også vigtigt, at man i de nordiske lande er gode til at informere om

reglerne på relevante områder. Hvor der er mulighed for forbedring, vil ministerierne forstærke informationsindsatsen.

Indsatsen skal løbende evalueres, måles samt udvikles.

Dette vil typisk kunne gøres i forbindelse med regeringens årlige nordiske redegørelse til Folketinget kort før Nordisk Råds session.

Redegørelsen er bilagt 1) de nordiske samarbejdsministres redegørelse om grænsehindringer fra 2011 (ikke optrykt her) og 2) en liste over eksisterende grænsehindringer, hvor dansk lovgivning er indblandet (ikke optrykt her).

FRI BEVÆGELIGHED I NORDEN – EN PRIORITET FOR REGERINGEN

Som det fremgår af regeringsgrundlaget af 3. oktober 2011 lægger regeringen stor vægt på den frie bevægelighed i Norden og ønsker en mere offensiv politik, hvor man styrker indsatsen og forebygger nye grænsehindringer, reducerer antallet af eksisterende grænsehindringer samt informerer borgerne og virksomhederne om de nuværende grænsehindringer.

Regeringen vil i samarbejde med Folketingets partier arbejde for at gøre livet lettere for de nordiske borgere. Borgere og virksomheder skal sættes i centrum, og det skal tages fat om de konkrete eksisterende problemer inden for det nordiske samarbejde problemer. Indsatsen mod grænsehindringer er et vigtigt værktøj i den sammenhæng. Det er vigtigt for de nordiske borgere – og det nordiske samarbejde som sådan – at fokus og fremdrift fastholdes, så der kommer konkrete resultater til gavn for de nordiske borgere. På den måde styrker man Norden, og samtidig synliggør man det nordiske samarbejde. Også i det bredere perspektiv er det vigtigt, at det nordiske samarbejde fungerer målrettet og effektivt.

Regeringen vil med nærværende redegørelse til Folketinget om fjernelse af grænsehindringer mellem de nordiske lande give status for en række prioriterede konkrete grænsehindringer samt bud på konkrete videre skridt til fjernelse heraf.

Desuden vil der i redegørelsen blive skitseret rammerne for en styrket dansk national indsats i forhold til fjernelse af grænsehindringer i tråd med de nordiske samarbejdsministres beslutning om at udarbejde en samlet nordisk strategi for bekæmpelse af grænsehindringer i 2014.

Fra dansk side ønsker man dog ikke at vente til 2014, men allerede at iværksætte den styrkede indsats i 2012.

Indsatsen bør fokuseres på følgende tre elementer, indenfor de eksisterende økonomiske rammer, der beskrives i hhv. afsnit I, II og III: 1) forebyggelse af grænsehindringer, 2) fjernelse af eksisterende grænsehindringer og 3) information om grænsehindringer:

Forebyggelsen af grænsehindringer: Hvad angår forebyggelse er det vigtigt, at ny lovgivning ikke skaber grænsehindringer for de øvrige nordiske lande og vores borgere. Af Justitsministeriets vejledning om lovkvalitet fremgår det, at »hvis et lovforslag har særlig konsekvenser i forhold til de øvrige nordiske lande, herunder til den fri bevægelighed mellem de nordiske lande, bør der endvidere redegøres nærmere for dette i

bemærkningerne«. Der er tale om en ganske enestående bestemmelse, der formentlig ikke findes i noget andet nordisk land.

Fjernelsen af eksisterende grænsehindringer: Fjernelsen af grænsehindringer skal selvfølgelig også indgå i en national indsats. Der er blevet fjernet en del gennem årene, men der tilbagestår endnu ganske mange. Desværre viser det sig også, at det især er de komplicerede grænsehindringer, der tilbagestår jf. redegørelsens bilag over danske grænsehindringer (ikke optrykt her). Det er derfor nødvendigt, at man prioriterer indsatsen på udvalgte områder. Regeringen foreslår, at der tages udgangspunkt i de prioriterede lister, som er udarbejdet af Grænsehindringsforum, Øresundskomiteén og Bornholms kommune jf. afsnittet om prioriterede grænsehindringer. Regeringen vil også tage udgangspunkt rapporten udarbejdet af Nordisk Embedsmandskomité for Arbejdsliv (EK-A) og Nordisk Embedsmandskomité for Social- og Helsepolitik (EK-S). Slutrapporten analyserer 35 grænsehindringer.

Information om grænsehindringer: Sidst men ikke mindst er det afgørende, at vi fortsat informerer virksomheder og borgere løbende om retsgrundlaget m.v. i de nordiske lande. Vi må desværre se i øjnene, at der vil være grænsehindringer som er stort set umulige at fjerne. Så meget desto mere er det vigtigt, at borgerne og virksomhederne kender disse problemer.

Indsatsen skal løbende evalueres, måles samt udvikles. Dette vil typisk kunne gøres i relation til regeringens årlige nordiske redegørelse til Folketinget kort før Nordisk Råds session.

NORDISKE TILTAG

Nordisk Ministerråds arbejde med fjernelse af grænsehindringer går mange år tilbage og blev revitaliseret i 2007 med udgangspunkt i de nordiske statsministres beslutning i Punaharju (Finland) i juni 2007 om »med alle midler bekæmpe de vanskeligheder som borgerne kan støde på i nordiske sammenhænge«. De nordiske samarbejdsministre besluttede i oktober 2007 at konkretisere statsministrenes beslutning ved at etablere et såkaldt Grænsehindringsforum, der ledes af en valgt formand. Forummets arbejde bygger på en konstruktiv dialog med landenes politiske institutioner og administrative organer med henblik på at gøre det lettere for private borgere og virksomheder i Norden.

Arbejdet med at bekæmpe grænsehindringer udgør et centralt område i det nordiske samarbejde med et budgetanslag på ca. 3,9 mio. DKK i 2012. Det er især Grænsehindringsforum og de nordiske samarbejdsministre (MR-SAM), der følger spørgsmålet. MR-SAM har således bedt om, at Nordisk Ministerråds sekretariat til hvert MR-SAM møde udarbejder en liste over status for arbejdet med fjernelse af grænsehindringer og med anbefalinger om evt. indgriben fra ministrenes side. Samarbejdsministrene afgiver på Nordisk Råds session en redegørelse for arbejdet med grænsehindringer, hvor seneste redegørelse vedlægges sammen med en opdateret liste over grænsehindringer, der involverer Danmark.

Det er vigtigt, at Nordisk Ministerråd fortsat arbejder med at forankre og udrede konkrete grænsehindringer såvel i forhold til Grænsehindringsforum som de enkelte ministerråd. Indsatsen bør tænkes ind i en langsigtet nordisk strategi og så vidt mulig være forankret i sektorene. Nordisk Ministerråds prioriteringer i 2012 består i

- at bistå Grænsehindringsforum med analyser og beslutningsgrundlag omkring konkrete grænsehindringer
 - at bistå ministerrådene med forslag til fjernelse af grænsehindringer
 - at bidrage til at landene i forbindelse med implementeringen af EU-retsakter og udarbejdelse af ny national lovgivning samarbejder for at hindre opståelsen af nye utilsigtede grænsehindringer
 - at samordne kontakten mellem Grænsehindringsforum og ministeriernes kontaktpersoner for grænsehindringsarbejdet
 - at samordne de nordiske informationstjenesters indbyrdes arbejde samt indsatser i forhold til Grænsehindringsforum
- De nordiske samarbejdsministre besluttede den 22. februar 2012, at der skal udarbejdes en egentlig politik og strategi for bekæmpelsen af grænsehindringer med virkning fra 2014 og løbe tre-fire år ud i fremtiden. Nordisk Råds danske delegation har modtaget nærmere beskrivelse heraf.

På grænsehindringsområdet har man i dag ikke strategier, handlingsplaner eller retningslinjer. Dog findes der mandatet for Grænsehindringsforums arbejde, som dækker en periode på tre år (den nuværende mandatperiode løber fra 2011 til udgangen af 2013), ligesom grænsehindringsarbejdet til en vis grad også er reguleret i mandatet for informationstjenesten Hallo Norden samt for øvrige informationstjenester og grænsekomitéer. Der er dog ikke tale om nogen samlet enhedsstrategi.

Regeringen er enig med Nordisk Ministerråds generalsekretær i, at Grænsehindringsforum har været det hidtil bedst fungerende redskab i forhold til arbejdet med at bekæmpe grænsehindringer. Den helt store udfordring er dog fortsat at omsætte de politiske tilsagn omkring grænsehindringer til konkrete og synlige resultater i form af løste grænsehindringer. Her spiller landene og fagministerrådene en væsentlig rolle. Det er kun landene, der kan ændre den nationale lovgivning, så grænsehindringer fjernes eller ikke opstår, mens Grænsehindringsforums redskaber begrænser sig til at påpege grænsehindringer, komme med løsningsforslag og at lægge tryk på udefra.

En nordisk strategi/handlingsplan kunne f.eks. indeholde følgende:

- En fælles definition af grænsehindringer: Der har udviklet sig følgende praksis omkring definitionen af en grænsehindring: »Forskelligartet lovgivning eller andet regelværk og praksis som forårsager problemer for mennesker og virksomheder, som virker over grænserne i Norden«. Der mangler dog fortsat en fælles definition af begrebet.
 - Konkrete mål og aktiviteter for samarbejdsministrene arbejde med grænsehindringer i strategiperioden
 - Konkrete mål og aktiviteter for fagministrenes arbejde med grænsehindringer (udarbejdet af sektorerne selv)
 - Mål og aktiviteter for landenes arbejde med grænsehindringer
 - En beskrivelse af organiseringen af grænsehindringsarbejdet, de forskellige aktørers rolle samt beskrivelse af hvordan indsatsen skal koordineres og finansieres
 - Metode for opfølgning og evaluering på strategien
- Formålet med en strategi/handlingsplan skulle være at sikre, at der identificeres klar og konkrete mål for grænsehindringsarbejdet, som ministerråd, lande og et evt. nyt Grænsehindringsforum er forpligtet af og arbejder for at indfri, samt at indsatsen tænkes mere langsigtet. Fordelen ved at udarbejde en strategi/handlingsplan vil dels være at sikre en bedre forankring af grænsehindringsarbejdet i fagministerrådene

og dels at sikre en bedre prioritering og koordinering af indsatsen aktørerne imellem.

I FOREBYGGELSE AF GRÆNSEHINDRINGER – LOVSAMARBEJDE

I forbindelse med udarbejdelse af lovforslag er der allerede i dag opmærksomhed rettet på det nordiske samarbejde. Det fremgår således af Justitsministeriets vejledning om lovkvalitet, at der i det lovforberedende arbejde generelt bør tages hensyn til det nordiske samarbejde. Hvis et lovforslag har særlige konsekvenser i forhold til de øvrige nordiske lande, herunder i forhold til den fri bevægelighed mellem de nordiske lande, bør der endvidere redegøres nærmere for dette i bemærkningerne.

For så vidt angår implementeringen af EU-retsakter er der ligeledes opmærksomhed på vigtigheden af at lade de øvrige nordiske landes implementering af EU-retsakter og internationale retsakter indgå i overvejelserne i forbindelse med den danske implementering.

Et fokusområde for fagministerierne vil i forbindelse med implementering af EU-direktiver være at sikre, at lovgivningen lever op til Justitsministeriets vejledning om lovkvalitet, herunder at der i bemærkningerne til lovforslag indeholdes en beskrivelse af lovgivningen i de øvrige nordiske lande i de tilfælde, hvor det er relevant.

Justitsministeriet vil i forbindelse med førstkommande udgave af det årlige orienteringsbrev til samtlige ministerier om udvalgte problemstillinger og andre aktuelle emner af betydning for udarbejdelsen af lovforslag understrege om vigtigheden af, at lovbemærkningerne indeholder en sådan beskrivelse.

Det er således en målsætning for regeringen, at EU-retsakter gennemføres ens i de nordiske lande i den forstand, at gennemførelsen sker sideløbende i de nordiske lande. De ganske store forskelle i de nordiske landes lovgivning gør dog, at det ikke vil være muligt eller hensigtsmæssigt at tilstræbe en identisk gennemførelse af alle EU-retsakter (og andre internationale retsakter), da dette i praksis ville forudsætte, at lovgivningen i de nordiske lande på alle områder var – og forblev – identisk. Det ville med andre ord forudsætte nordisk retsenhed.

Desuden er det en målsætning, at der i alle de nordiske lande gennemføres en proces, hvor der sker inddragelse af de relevante interessenter, og at ministerierne – når det er relevant – er opmærksomme på, hvordan de pågældende retsakter er blevet gennemført eller planlægges gennemført i de andre nordiske lande. Som led heri vil de nordiske lande i relevant omfang kunne samarbejde og hente inspiration fra hinanden, hvis implementeringsprocessen giver anledning til tvivlsspørgsmål, som skal afklares.

II PRIORITEREDE GRÆNSEHINDRINGER I 2012-2013

I det følgende har Grænsehindringsforum, Øresundskomiteen og Bornholms borgmester beskrevet en række grænsehindringer med forslag til videre skridt. Teksten er bragt uredigeret for så vidt angår indhold. Regeringens synspunkter er gengivet i afsnittet »Regeringens bemærkninger«. Generelt er der tale om grænsehindringer, som bør gives særlig opmærksomhed i 2012-2013.

Forslag fra Grænsehindringsforum

Grænsehindringsforums formand Ole Norrback og det danske medlem Ole Stavad har den 6. februar 2012 overrakt ministeren for nordisk samarbejde en liste over følgende prioriterede grænsehindringer og bedt regeringen sætte ind overfor disse.

A) Fortidspension

Problem:

Grænsehindringsforums problembeskrivelse: Udgangspunktet for at modtage førtidspension, hvis en person har været omfattet af flere landes lovgivning er, at der udbetales en brøkpension fra hvert land. Denne pension er baseret på den arbejdstid eller anden optjeningstid, der har været tilbagelagt i det andet land. Reglerne findes i EU-forordningen om koordinering af de sociale sikringsordninger. Den nuværende forordning er den tredje på området, den første stammer fra 1958, og reglerne er ikke ændret i det væsentlige. Oprindeligt var reglerne baseret på at koordinere invalidepensioner, der som udgangspunkt blev truffet ud fra en rent lægelig synsvinkel med diverse procentsatser, hvorfor det var relativt enkelt for landene at tilkende pensioner på baggrund af afgørelser fra andre lande i EU. Udviklingen gennem de seneste år har medført, at landene i EU i meget vidt omfang anvender arbejdsmarkedsrettede ydelser, såsom eks. den danske visitering til fleksjob. I disse situationer får personer, der har vandret mellem landene afslag på førtidspension fra de øvrige lande, i forholdet Sverige-Finland ligger det på omkring 70 procent. Grænsehindringsforum har hørt tilsvarende tal for Danmarks vedkommende, og tallene vil formentlig være de samme for de øvrige nordiske lande. Hvis en person har arbejdet i/opholdt sig i et andet land eller flere andre lande i længere perioder medfører brøkberegningen af pensionen således, at vedkommende kun får en brøkpension svarende til den periode vedkommende har arbejdet i eller på anden måde optjent pension fra det land, der tilkender pension – typisk bopælslandet – og modtager afslag fra øvrige lande. En førtidspension i bopælslandet kan således blive af en ren marginal størrelse.

Løsning:

Grænsehindringsforums forslag: Området indgår i arbejdet i den ekspertgruppe, der for tiden er aktiv under embedsmandskomiteerne for det sociale område og arbejdsliv (EK-S og EK- A). Gruppen forventes at anbefale, at problemet løses enten på EU-niveau eller på nordisk niveau gennem aftale.

Grænsehindringsforum har bedt samarbejdsministeren rejse spørgsmålet i forhold til beskæftigelsesministeren, og anbefale at der fra dansk side *enten* tages initiativ til en henvendelse til EU sammen med Finland og Sverige, hvor det gøres opmærksom på at de nuværende regler er problematiske for den fri bevægelighed, *eller* anbefaler, at der på nordisk niveau tages skridt til at undersøge mulighederne for en aftale.

Grænsehindringsforum har tidligere rettet henvendelse til statsministrene i spørgsmålet i 2008 i forbindelse med Grænsehindringsforums afrapportering det år, og det kan overvejes om det vil være relevant at anbefale, at statsministrene stiller sig bag en henvendelse til EU fra de nordiske ministre med ansvar for koordineringsreglerne.

Regeringens bemærkninger: Reglerne kan føre til, at en person kun opfylder betingelserne for at få pension fra ét ud af flere lande. Der forekommer altså situationer, hvor en person

har optjent ret til pension fx i Danmark i 20 år og i 20 år fra et andet EU/EØS-land, men hvor pensionen kun kommer til udbetaling fra ét af landene.

Koordinering af reglerne om social pension inden for Norden er fastlagt i EF-forordning 883/2004. Det vil føre til forskelsbehandling i forhold til fastlæggelse af retten til social pension for ikke – nordiske EU-borgere hvis de nordiske lande inden for Norden fraviger koordineringsreglerne i EF-forordning 883/2004 til fordel for nordiske borgere eller borgere, der er bosat i et nordisk land. Da der ikke kan fastlægges mere gunstige regler for nordiske borgere på dette område i forhold til andre EU – borgere, vil ligebehandlingsprincippet føre til, at alle EU- borgere, der har optjent ret til social pension i et nordisk land, skal have samme behandling som nordiske borgere, såfremt der skulle ske ændringer af reglerne om pensionsfastlæggelse.

Før Sverige og Finland blev medlemmer af EF/EU og Island og Norge tilsluttede sig den dagældende EF-forordning 1408/71, var det i den nordiske konvention om social sikring fastsat, at det som udgangspunkt var bopælslandet, der udbetalte hele den sociale pension, uanset om en del af pensionen var optjent i et andet nordisk land. Disse regler blev ændret ved Sveriges og Finlands indtræden i EF, idet det princip derefter ikke ville være i overensstemmelse med EF-retten. Disse regler havde også den konsekvens, at for det tilfælde, at personen ikke opfyldte betingelserne for ret til førtidspension i bopælslandet fik personen ej heller ret til pension fra de øvrige nordiske lande.

De nordiske lande har ikke afgivet suveræniteten med hensyn til fastsættelse af regler for tilkendelse af pension. Der er således ikke harmonisering af reglerne på pensionsområdet, hverken indenfor Norden eller EU, men udelukkende regler der koordinerer.

De gældende koordineringsregler på pensionsområdet betyder imidlertid bl.a., at en person kan få sin brøkpension tilkendt og udbetalt, uanset hvor personen bor indenfor Norden og EU.

Problemstillingen har tidligere været drøftet i nordisk regi på grund af de mange forskelle i reglerne om førtidspension. Ligesom de andre nordiske lande ønsker vi heller fra dansk side en harmonisering af reglerne.

De nordiske lande har arbejdet på at skabe transparens på førtidspensionsområdet. Dette er gjort ved at informere om forskellighederne i de enkelte landes pensionssystemer. Dette i form af en sagsbehandlerguide og ved information om reglerne på den nordiske socialforsikringsportal, www.nord-soc.org.

B) Rehabilitering

Problem:

Grænsehindringsforums problembeskrivelse: Det følger af de forskellige koordineringsregler, at arbejdstagere der udfører arbejde i et land, og har bopæl i et andet, bliver omfattet af lovgivningen om social sikring, såsom pension, arbejdsskade, sygedagpenge, sygesikring, familieydelse (børnetilskud og børne- og ungeydelse), arbejdsløshedsdagpenge mv. i arbejdslandet. I nogle situationer, eksempelvis arbejdsløshedsforsikring ved fuld ledighed, er der ret til ydelser i bopælslandet. I andre, eksempelvis ved sygemelding, er der ret til såkaldte kontantydelse, såsom danske sygedagpenge (svenske sjukpenning) i arbejdslandet, mens foranstaltninger, der skal bringe en sygemeldt tilbage til arbejdsmarkedet – eksempelvis ydelser som beskrevet i kapitel 10-12 i den danske lov

om en aktiv beskæftigelsesindsats (vejledning og opkvalificering, virksomhedspraktik, løntilskud mv.) – er såkaldte naturliydelser i lighed med eksempelvis ydelser fra sundhedsvæsenet. Disse har arbejdstageren som udgangspunkt ret til i bopælslandet. Der er således to lande involveret i sagsbehandlingen, hvilket giver risiko for at arbejdstageren ved manglende koordinering af indsatsen, ikke modtager den nødvendige hjælp. Erfaringsmæssigt udgør risikoen for at komme »på mellemhånd« i forhold til arbejdsmarkedet under en sygemelding, en af de absolut største risici for marginalisering i forhold til arbejdsmarkedet for arbejdstagere. Ikke mindst grænsependlere udgør her en ekstremt sårbar gruppe, da der er risiko for at hverken bopælsland eller arbejdsland tager ansvar. Der er en række konkrete eksempler på grænsearbejdere, der ikke har kunnet modtage ydelser i form af arbejdsprøvning mv. i bopælslandet, men er blevet anmodet om at komme til et tidligere arbejdsland, hvilket af helbredsmæssige årsager ikke har været muligt. Dette har medført, at kontantydelsen såsom sygedagpenge er blevet frataget vedkommende. Der er også eksempler på, at der overhovedet ikke har været fulgt op, men blot udbetalt kontantydelse i en periode, hvorefter der er blevet lukket for udbetalingen af ydelser inden arbejdstagerne var færdigudredt eller arbejdsmarkedssparat.

I udkastet til ny nordisk konvention om social tryghed, samt i gennemførelsesforordningen til forordningen om koordinering af de sociale sikringsordninger, er det fastsat, at landene skal indgå aftaler på området, der skal sikre at arbejdstagere ikke risikerer at falde mellem to stole. Danmark har indtil videre ikke haft nogen ledende rolle i dette arbejde, og der eksisterer ingen aftaler mellem eksempelvis Danmark og Sverige på området, selvom problemstillingen er relevant for et stort antal pendlere i Øresundsregionen.

Derudover eksisterer en speciel dansk problemstilling, hvor revalidering efter kapitel 6 i Lov om aktiv socialpolitik som altovervejende udgangspunkt kun må finde sted i Danmark. Der kan kun gives adgang til meget korte forløb i et andet land.

Løsning:

Grænsehindringsforums forslag: Området indgår i arbejdet i den ekspertgruppe, der for tiden er aktiv under embedsmandskomiteerne for det sociale område og arbejdsliv (EK-S og EK- A). Det forventes at ekspertgruppen vil understrege, at der skal udarbejdes løsninger mellem de nordiske lande i form af bilaterale aftaler.

Grænsehindringsforum ønsker, at samarbejdsministeren rejser spørgsmålet i forhold til beskæftigelsesministeren, og anbefale at Danmark indtager en mere aktiv rolle i forhold til arbejdet med aftaler mellem de nordiske lande, samt anbefale at Beskæftigelsesministeriet prioriterer oplysningsindsatsen overfor kommunerne. Samarbejdsministeren kan ligeledes være behjælpelig med at rejse spørgsmålet i forhold til beskæftigelsesministeren om den danske praksis i forhold til revalidering kan overvejes.

På nordisk plan kan det drøftes, om samarbejdsministeren kan være behjælpelig med at bede sine nordiske kolleger være opmærksomme på vigtigheden af, at ekspertgruppens konklusioner prioriteres højt i landene.

Regeringens bemærkninger: Afgørelser truffet af danske kommuner kan dog altid behandles i ankesystemet, og borgere får ankevejledning samtidig med kommunens afgørelse. Generelt har Danmark deltaget i dette arbejde om rehabilitering sammen med de øvrige nordiske lande. Den nordiske

rehabiliteringsarbejdsgruppe påbegyndte i 2011 arbejdet med at udarbejde en fælles nordisk aftale om koordinering, som kan suppleres med aftaler mellem landene fx mellem Danmark og Sverige, hvor der hidtil ikke har været en aftale. Danmark tager aktivt del i arbejdet og var bl.a. vært for arbejdsgruppens møde i marts 2012. Hvad angår spørgsmålet om revalidering efter kapitel 6 i Lov om aktiv socialpolitik, har kommuner siden 2009 som led i sygedagpengeopfølgningen kunnet give tilbud om virksomhedspraktik i udlandet med henblik på arbejdsfstholdelse og afklaring af arbejdsevnen som led i retten til fortsat at modtage sygedagpenge. Danmark prioriterer arbejdet i den nordiske rehabiliteringsgruppe med udarbejdelse af en fælles aftale om koordinering af indsatsen mellem landene.

C) Arbejdsmarkedspraktik

Problem:

Grænsehindringsforums problembeskrivelse: Alle nordiske lande har lovgivning om arbejdsmarkedspraktik for eksempelvis arbejdsløse, der i de indledende bestemmelser fastsætter, at reglerne skal sikre, at arbejdsløse kommer i beskæftigelse, og at arbejdsmarkedets behov for arbejdskraft tilgodeses. Den danske lov om en aktiv beskæftigelsesindsats i fastsætter således i § 1, at:

Formålet med denne lov er at bidrage til et velfungerende arbejdsmarked ved at

- 1) bistå arbejdssøgende med at få arbejde,
- 2) give service til private og offentlige arbejdsgivere, der søger arbejdskraft, eller som vil fastholde ansatte i beskæftigelse,
- 3) bistå kontant- og starthjælpsmodtagere og ledige dagpengemodtagere til så hurtigt og effektivt som muligt at komme i beskæftigelse, således at de kan forsørge sig selv og deres familie, og
- 4) støtte personer, der på grund af begrænsninger i arbejdsevnen har særlige behov for hjælp til at få arbejde.

Den svenske lov om »arbetsmarknadspolitiska program«, fastsætter i sin formålsbestemmelse, at:

§ 1 Denna lag innehåller övergripande bestämmelser om de arbetsmarknadspolitiska programmen. Programmen syftar till att stärka den enskildes möjligheter att få eller behålla ett arbete.

Mulighederne for eksempelvis personer i grænseområder for at komme i lønnet beskæftigelse vil i nogle situationer være bedre, eller – i visse situationer afhængig af konjunkturer og landenes økonomi på et givent tidspunkt – markant bedre på den anden side af en grænse eller et sund.

Det er imidlertid i praksis særdeles vanskeligt for borgerne i de nordiske lande, at komme i praktik i et andet land. Kerne i problemet er, at nogle lande kun accepterer, at praktik udføres hos praktiksteder (»anordnere«), der er juridiske personer i det pågældende land. Begrundelsen er typisk, at myndighederne skal kunne udføre kontrol med praktikstedet, og sikre at der ikke opstilles urimelige krav for arbejdstageren i forhold til arbejdsmiljø, forsikringer mv, samt at den nødvendige kontrol og opfølgning skal kunne finde sted. Alle landene har således i et eller andet omfang reelt opstillet restriktioner for, at praktik kan finde sted i et andet land. Reelt har landene i øvrigt en pligt efter EU-retten til at samarbejde omkring kontrol og opfølgning, hvorfor det land hvor en praktik reelt foregår, faktisk ville have pligt til at sikre, at praktikken fandt sted under rimelige vilkår. Det kan argumenteres for, at arbejdsvilkår en person i praktik i et andet nordisk land

normalt vil blive genstand for, næppe vil være voldsomt anderledes end de vilkår, der er gældende i vedkommendes bopælsland.

Løsning:

Grænsehindringsforums forslag: Området indgår i arbejdet i den ekspertgruppe, der for tiden er aktiv under embedsmandskomiteerne for det sociale område og arbejdsliv (EK-S og EK- A). Det forventes at ekspertgruppen vil anbefale, at landenes regelværk ses igennem, med henblik på at vurdere om regler om kontrol, opfølgning og forsikringer ved arbejdsmarkedspolitiske indsatser i udlandet kan ændres.

Grænsehindringsforum ønsker, at samarbejdsministeren rejser spørgsmålet i forhold til beskæftigelsesministeren og anbefale at ministeriet sætter spørgsmålet på dagsorden i forhold til kommunerne og arbejdsmarkedets parter, således arbejdsmarkedet i Danmark er åbent for at tage personer fra eksempelvis Sverige i praktik. En anden fremgangsmåde er også, at ministeriet ser på mulighederne for at åbne op for at arbejdsløse fra Danmark kan gennemføre arbejdsmarkedspraktik i form af eksempelvis tilbud efter kapitel 10-12 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats i markant større skala i Sverige end hidtil.

Regeringens bemærkninger: Tilbud om virksomhedspraktik gives inden for lovens formål med henblik på at afdække eller optræne personens faglige, sociale eller sproglige kompetencer samt at afklare beskæftigelsesmål, hvilket også forudsættes at blive tilfældet for en ordning med virksomhedspraktik i et andet land. Forslaget betyder, at der i visse tilfælde vil skulle udbetales ydelse til en person, der opholder sig i udlandet.

Regeringen har noteret sig forslaget, og ser positivt på det i forhold til en revision af bestemmelserne om virksomhedspraktik. I den forbindelse skal praktiske og juridiske problemer i forhold til blandt andet forsikring og lønmodtagerbeskyttelse analyseres.

For en god ordens skyld skal det bemærkes, at Grænsehindringsforum omtaler »arbejdsmarkedspraktik i form af tilbud efter kapitel 10-12 i lov om en aktiv arbejdsmarkedsindsats«. Det er alene er kapitel 11, som vedrører praktik, nemlig virksomhedspraktik. Kapitel 10 vedrører vejledning og opkvalificering og kapitel 12 vedrører ansættelse med løntilskud. Da afsnittet vedrører praktik, skal henvisningen derfor alene være til kapitel 11.

Forslag fra Øresundskomiteén

Øresundskomiteén har på opfordring af ministeren for nordisk samarbejde udarbejdet følgende liste over prioriterede grænsehindringer, som borgere og erhvervsliv på hver sin side af sundet kæmper med.

A) Arbejde i to lande med forskellige arbejdsgivere gør socialsikring vanskelig

Problem:

Øresundskomiteéns problembeskrivelse: Det er vanskeligt at have job i både Danmark og Sverige på samme tid med forskellige arbejdsgivere. Den nuværende lovgivning foreskriver nemlig, at hvis man arbejder i to lande, skal det land, hvor arbejdstager har sin bopæl modtage den fulde arbejdsgiverafgift. Socialsikringen følger i dette tilfælde bopælslandet, og dermed ikke nødvendigvis det land, hvor man lægger sin primære arbejdstid.

Hvis arbejdstageren arbejder i Danmark og bor i Sverige, er han forsikret af sin danske arbejdsgiver. Vælger han at tage et ekstra job i Sverige, skal den danske arbejdsgiver ifølge de nuværende regler betale en arbejdsgiverafgift til det svenske Skatteverket eller indgå aftale om, at arbejdstager selv gør det. Dette er både en stor økonomisk og administrativ byrde, og flere danske virksomheder er kommet uden om dette ved simpelthen at få sin svenske medarbejder til at skrive under på ikke at tage et ekstra job i Sverige eller i så fald selv betale arbejdsgiverafgiften. Det forhindrer flere unge i at have to jobs på hver sin side af sundet, og regionen går derved glip af det fulde potentiale ved en ung svensk arbejdsstyrke.

Løsning:

Øresundskomiteens forslag: Øresundsoverenskomsten, der blev indgået mellem den tidligere Sociale Sikringsstyrelse i Danmark og den svenske Försäkringskassan i 2001, muliggør, at hvis man arbejder i to lande for den samme arbejdsgiver, så er det antallet af arbejdstimer, der afgør, hvem der skal betale social sikring (51%).

Ordningen hører under EF-Forordningen 883/04 og bør justeres, så den også gælder arbejde hos forskellige arbejdsgivere, eller at arbejdstiden i bosætningslandet bør være mindst 25% af den samlede arbejdstid, førend man skal forsikres her.

Løsningsforslaget er bakket op af Grænsehindringsforum og erhvervslivet, og der blev nedsat en dansk-svensk arbejdsgruppe, der dog endnu ikke har fremlagt noget konkret. Det er uklart, hvor sagen er 'strandet' henne, og der er således ikke længere nogen, der har ejerskab over forslaget i Danmark. Vejen er dog blevet banet, da spørgsmålet nu er rejst i EU-regi. Europaparlamentet arbejder pt. på at justere Øresundsoverenskomsten, så den også inkluderer *forskellige arbejdsgivere*. Forordningen forventes at ligge klar før sommerferien, og Ministeren for Nordisk Samarbejde kan herefter være med til at fremlægge den.

Regeringens bemærkninger: Skatteministeriet bemærker, at der mellem Danmark og Sverige eksisterer den helt grundlæggende strukturelle forskel, at man i Danmark finansierer sine sociale sikringsordninger over skatten, mens man i Sverige baserer sig på betaling af store sociale bidrag. Arbejdsgiverens sociale bidrag varierer fra år til år, men de er i størrelsesordenen 30 pct. Den løn, der udbetales til arbejdstageren, er tilsvarende lavere i Sverige.

Efter gældende EU-regler er en arbejdstager socialt sikret i det land, hvor den pågældende arbejder, og der skal betales sociale bidrag til det pågældende land efter dette lands regler. Har man arbejde i såvel sit bopælsland som i et andet EU-land, er man socialt sikret i bopælslandet – også selvom arbejdet i bopælslandet kun er af ubetydeligt omfang.

De strukturelle forskelle har i samspil med EU-reglerne rejst en række problemer i Øresundsregionen. For det første må danske arbejdsgivere sikre sig, at svensk bosiddende medarbejdere ikke tager bijob hjemme i Sverige. I så fald skal den danske arbejdsgiver betale svenske sociale bidrag af en dansk løn, som i forvejen er tilsvarende højere end den svenske. (For udenlandske arbejdsgivere er de svenske bidrag dog »kun« ca. 22 pct.).

Dernæst er problemet set fra dansk side, hvad konsekvenserne af en mere fleksibel ordning vil være. En mulig ordning er at lade en arbejdstager være socialt sikret i sit hovedarbejdsland, også selvom den pågældende har sin hovedbeskæftigelse i et andet land end sit bopælsland.

Konkret ville dette betyde, at en person med bopæl i Sverige og arbejde i Danmark vil kunne være socialt sikret i Danmark, så længe at den pågældende arbejder mindst 75 pct. af tiden i Danmark. Et bijob i Sverige på indtil 25 pct. af tiden skulle ikke medføre, at den pågældende bliver socialt sikret i bopælslandet. En sådan ordning ville løse det problem, som danske arbejdsgivere har i forbindelse med ansættelse af medarbejdere med bopæl i Sverige – i hvert fald for fuldtidsansatte medarbejdere.

Imidlertid vil en sådan løsning i samspil med skattereglerne have nogle afledte virkninger, som også må med i overvejelserne. Forestiller man sig en arbejdstager, som har bopæl i Sverige, og som arbejder 75 pct. i Danmark og 25 pct. i Sverige, vil den pågældende kunne være socialt sikret i Danmark. Danmark ville imidlertid kun kunne beskatte den del af den samlede indkomst, der optjenes i Danmark, mens resten vil blive beskattet i Sverige.

De danske sociale sikringsydelser er skattefinansierede, mens de svenske er bidragsfinansierede. Danmark ville med andre ord skulle finansiere 100 pct. af de sociale sikringsydelser til den pågældende, men vil kun modtage 75 pct. af de skatteindtægter, der skal finansiere disse ydelser. Dette skønnes på sigt at medføre betydelige udgifter for Danmark.

Tilmed vil den svenske arbejdsgiver ikke skulle opkræve svenske sociale bidrag af den del af lønnen, der optjenes i Sverige. Dette vil være et incitament for svenske arbejdsgivere til at ansætte deltidsmedarbejdere med hovedbeskæftigelse i Danmark.

Dertil kommer, at de danske regler for beskatning af grænsependlere vil bevirke, at en svensk bosiddende arbejdstager under de her beskrevne forhold vil kunne opnå skattefradrag for forskellige former for udgifter – f. eks. svenske renteudgifter – to gange, nemlig både i den danske og i den svenske del af indkomsten.

Formålet med Øresundsintegrationen og fjernelse af grænsehindringer er at sikre den frie bevægelighed af bl.a. arbejdskraft. Formålet er ikke at skabe kunstige incitamenter til økonomisk skævvridning. En 75/25 pct. løsning vil indebære nogle sådanne incitamenter og er ikke optimal. Derfor er der endnu ikke opnået enighed om at indføre en sådan ordning.

Imidlertid tyder alt på, at EU's socialforordning i nær fremtid vil blive ændret, jf. nedenfor, således at muligheden for social sikring i hovedarbejdslandet vil blive en del af regelsættet.

Fra dansk side må man i forlængelse heraf overveje, om de danske skatteregler for grænsependlere bør ændres, således at ovennævnte problemer med dobbelt fradrag m.v. kan undgås.

Social – og Integrationsministeriet bemærker, at Rådet i december 2011 har fastlagt en generel indstilling til forslaget om at ændre EF-forordning nr. 883/2004 art. 13 om arbejde i flere lande, så den omfatter situationen med en arbejdsgiver i hvert sit land, og man derved skal arbejde mindst 25 % i sit bopælsland, før man bliver omfattet af social sikring der.

Forslaget er for tiden under behandling i Europa-Parlamentet, og det er forventeligt, at Europa-Parlamentet i slutningen af april 2012 kan tilslutte sig forslaget, som det foreliges efter Rådets generelle indstilling. Denne ændring af EF-forordning nr. 883/2004 forventes at træde i kraft medio/ultimo 2012, og dermed er den nævnte grænsehindring fjernet.

Som følge heraf har vi fra dansk side valgt ikke at udvide Øresundsaf-talen til at omfatte to arbejdsgivere. Øresundsaf-talen bliver overflødig, når reglen bliver gennemført på EU-plan. Grunden til at man ikke har udvidet Øresundsaf-talen

på et tidligere tidspunkt er, at beregninger viste, at det ville blive en stor omkostning for den danske stat, og det er ikke lykkedes at få den svenske regering at fremkomme med finansieringsforslag på samme måde, som man gjorde, da man vedtog den oprindelige Øresundsaf tale.

B) Færre jobmuligheder for ikke-EU-borgere

Problem:

Øresundskomiteens problembeskrivelse: Det er ikke muligt for ikke-EU-borgere med opholds- eller arbejdstilladelse i Sverige at optage arbejde i Danmark. Desuden kan en ikke-EU-borger med opholds- eller arbejdstilladelse i Danmark ikke flytte til Sverige – i så fald vil borgeren miste sit job i Danmark.

Løsning:

Øresundskomiteens forslag: For at sikre fri mobilitet og en mangfoldig arbejdsstyrke i Øresundsregionen, burde det kunne lade sig gøre for en ikke-EU-borger at bo og arbejde på hver sin side af sundet. Dette vil kræve en sammentænkning af reglerne for opholds- og arbejdstilladelser i Danmark og Sverige fx ved at gøre det muligt i lovgivningen at give dispensation for ikke-EU-borgere, så de vil være underlagt de samme regler som EU-borgere.

Det anbefales at rette henvendelse både til Justitsministeriet, der har fået dele af udlændinge-lovgivningen tilbage fra det tidligere Integrationsministerium, og til Styrelsen for fastholdelse og rekruttering under Beskæftigelsesministeriet, da det vurderes, at det er dem, der har direkte kontakt til Udlændingesservice. Der skal etableres dialog, hvor det skal klarlægges, hvordan en sådan lovændring kan skrues sammen uden at gå på kompromis med de gældende regler for opholds- og arbejdstilladelser.

Regeringens bemærkninger: Der vil ikke altid være tale om en grænsehindring for ikke-EU-borgere. En ikke-EU-borger (med opholdstilladelse i Sverige) har således mulighed for at tage beskæftigelse i Danmark, hvis de almindelige betingelser for at opnå en opholdstilladelse i Danmark er opfyldt. I så fald gives en dansk arbejdstilladelse (pendlertilladelse). I den forbindelse skal det dog bemærkes, at der normalt ikke kan forventes meddelt opholdstilladelse i Danmark mhp. at tage almindelig faglært eller ufaglært beskæftigelse.

En ikke-EU-borger (i besiddelse af en dansk opholdstilladelse, eksempelvis som familiesammenført med en dansk statsborger), som ønsker at flytte til Sverige, vil som udgangspunkt miste sin danske opholdstilladelse. Hvis udlændingen har været i lovlig beskæftigelse af en vis varighed i Danmark, vil der efter praksis være mulighed for at blive meddelt en dansk arbejdstilladelse (pendlertilladelse) således, at udlændingen kan fortsætte med sin beskæftigelse i Danmark.

C) Arbejdsløse kan ikke komme i praktik på den anden side af sundet

Problem:

Øresundskomiteens problembeskrivelse: Arbejdsløse i Øresundsregionen kan ikke udnytte det omkringliggende arbejdsmarked til at finde praktikplads, da det er forbundet med en række restriktioner i både Danmark og Sverige, at komme i praktik i et andet land. Der for så vidt intet lovgivningsmæssigt, der hindrer det og i Danmark er der hjemmel i lov om en aktiv

beskæftigelsesindsats (der står intet direkte om at Jobcentret ikke kan), men det bliver ikke anvendt.

Løsning:

Øresundskomiteens forslag: En fælles ordning for arbejdsløse i Sverige og Danmark kan tænkes ind i hele beskæftigelsespolitikken, således at praktikordning eller fx aktivering eller jobprøvning kan udnyttes i begge lande.

Det er både det danske og svenske Beskæftigelsesministerium, der skal aktiveres i processen, således at Borgerservice i de forskellige kommuner får autoritet til at tilbyde sine borgere en bredere palette af tiltag for at komme tilbage i job – herunder praktikplads i hhv. Sverige og Danmark.

Regeringens bemærkninger: Regeringen har noteret sig forslaget, og ser positivt på det i forhold til en revision af bestemmelserne om virksomhedspraktik. I den forbindelse skal praktiske og juridiske problemer i forhold til blandt andet forsikring og lønmodtagerbeskyttelse analyseres.

Det skal bemærkes, at Øresundskomiteens beskrivelse ikke er i overensstemmelse med gældende regler.

Der skal sondres imellem, om den ledige modtager dagpenge eller kontant- og starthjælp.

Dagpengemodtagere

For personer, der modtager arbejdsløshedsdagpenge, er der i loven (§ 26, stk. 1 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats) hjemmel til, at ministeren kan fastsætte regler om forsikrede lediges adgang til at kunne få tilbud i udlandet. I bekendtgørelse om en aktiv beskæftigelsesindsats er der fastsat regler herom bl.a. i forbindelse med ansættelse med *løntilskud*.

Der er fastsat regler om tilbud i udlandet i forbindelse med såvel tilbud om *vejledning og opkvalificering* (lovens kapitel 10) som tilbud om ansættelse med *løntilskud* (lovens kapitel 12). Der er ikke hjemmel til, at der kan gives støtte til virksomhedspraktik (lovens kapitel 11) med ophold i udlandet og der kan ikke sluttes således, at blot fordi der ikke står, at man ikke kan, så kan man.

Ledige dagpengemodtagere kan således ikke deltage i virksomhedspraktik i udlandet.

Det kan for god ordens skyld oplyses, at der til dagpengemodtagere kan gives tilbud om ansættelse med løntilskud i udlandet, når

- 1) ansættelse sker hos en arbejdsgiver/organisation med hjemsted i Danmark,
- 2) ansættelsen er frivillig for personen,
- 3) der ydes danske overenskomstmæssige løn- og arbejdsvilkår, og
- 4) den ansatte er sikret hjemrejse.

Kontant- og starthjælpsmodtagere

Det er i § 26, stk. 2, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats fastsat, at kontanthjælpsmodtagere kan deltage i tilbud i udlandet i henhold til § 5 i lov om aktiv socialpolitik, jf. nedenfor. Tilbud omfatter vejledning og opkvalificering, virksomhedspraktik og ansættelse med løntilskud. Denne gruppe, der kan få tilbud i udlandet, omfatter bl.a. kontant- og starthjælpsmodtagere.

Lov om aktiv socialpolitik omfatter »enhver, der opholder sig lovligt her i landet«. I lovens § 5 præciseres dette, således at personer, der opholder sig i udlandet, ikke kan få hjælp efter denne lov.

Loven indeholder dog en bestemmelse om, at kommunerne i særlige tilfælde kan tillade, at retten til hjælp bevares under kortvarige ophold i udlandet, hvis modtageren deltager i

aktiviteter, der er led i tilbud efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats eller revalidering efter lov om aktiv socialpolitik. Det kan således både være i virksomhedspraktik som i løntilskudsjob.

Det fremgår af Socialministeriets vejledning til § 5, at det er forudsat, at modtageren skal opfylde betingelserne for hjælp inden udrejsen, og at modtageren har fået kommunens tilladelse før udrejsen.

Ankestyrelsen har i en konkret sag meddelt afslag på virksomhedspraktik i Sverige til en person bosat i Danmark lagt vægt på, at der som hovedregel ikke var adgang til at få hjælp efter de danske regler i udlandet, medmindre der var tale om særlige tilfælde.

Ankestyrelsen vurderede konkret, at der ikke var tale om et særligt tilfælde, som nødvendiggjorde eller gjorde det særligt påtrængende at etablere virksomhedspraktik i udlandet. Yderligere blev der lagt vægt på de danske myndigheds pligt til at påse en række forhold i forbindelse med praktikken, herunder dansk arbejdsmiljølovgivning og om virksomhedspraktikken kan være konkurrenceforvridende mv.

D) Ingen rehabilitering i hjemlandet for dem der arbejder i et andet land

Problem:

Øresundskomiteéns problembeskrivelse: Grænsependlere, som bliver syge og har brug for rehabilitering bliver i dag kun tilbudt behandling i arbejdslandet. Det vil sige, at en svensker, der bor i Sverige men er blevet sygemeldt fra sin arbejdsplads i Danmark, skal arbejdsprøves i den kommune, hvor arbejdspladsen ligger. Det kan være en udfordring at rejse langt, hvis man fx har fået en arbejdsskade, der begrænser ens mobilitet. Konsekvensen, hvis man ikke gennemfører sin rehabilitering i arbejdslandet, er, at man mister retten til sygedagpenge i nogle situationer uden mulighed for at kunne modtage ydelser i bopælslandet.

Løsning:

Øresundskomiteéns forslag: Ifølge EF-Forordningen 883 er det muligt at indgå en aftale landene imellem, således at man kan modtage rehabilitering i bopælslandet. Dette kan lade sig gøre ved at landene køber ydelserne af hinanden. Denne type ordning eksisterer i dag mellem Sverige og Norge samt Sverige og Finland. Man kan desuden overveje at oprette en tværkommunal enhed på rehabiliteringsområdet, der arbejder med grænsependlere i stil med den, der er oprettet under SKAT, til at varetage netop behandlingen af disse typer af sager.

Arbejdet med rehabilitering på tværs af landegrænserne er ikke nyt i Norden, men Danmark har ikke været aktiv i processen (uden nogen begrundelse). Det er altså muligt inden for den gældende EU-lovgivning at købe ydelser af 'arbejdslandet' – det kræver blot politisk handling og en opfordring til, at Beskæftigelsesministeren hører Arbejdsmarkedsstyrelsen om, hvorfor de ikke har indført de samme regler, som de andre nordiske lande.

Ifølge EF-Forordningen 883 er det muligt at indgå en aftale landene imellem, således at man kan modtage rehabilitering i bopælslandet. Dette kan lade sig gøre ved at landene køber ydelserne af hinanden. Denne type ordning eksisterer i dag mellem Sverige og Norge samt Sverige og Finland.

Regeringens bemærkninger: Der henvises til kommentarerne i forbindelse med Grænsehindringsforums forslag. Generelt

ser regeringen positivt på forslagene, der vil indgå i det videre arbejde.

Uddannelse

A) Fælles validering af erhvervsuddannelserne

Problem:

Øresundskomiteéns problembeskrivelse: I dag er det sådan, at visse danske og svenske erhvervsuddannelser ikke er gyldige på begge sider af Øresund. Det betyder, at fx arbejdsløse danske togførere, kranførere og elektrikere ikke kan besætte ledige stillinger i Malmø. Det begrænser integrationen, og mindsker udbuddet af arbejdskraft i Øresundsregionen til skade for væksten i både Danmark og Sverige. Særligt inden for byggesektoren, hvor vi i Danmark har mange ledige som følge af krisen. Situationen er som bekendt bedre i Sverige, hvor de således godt kunne bruge nogle af de højt kvalificerede ledige danskere.

Løsning:

Øresundskomiteéns forslag: Det er lykkedes at få sosu-assistentuddannelsen godkendt på begge sider af sundet, og med politisk vilje kan det det også lade sig gøre med andre uddannelser.

Der er to muligheder. Den første er at nedsætte et udvalg bestående af danske og svenske embedsmænd, der skal kigge på de erfaringer, som andre nordiske lande har gjort på området, og sammen være med til at validere uddannelserne i Danmark og Sverige. Det er i dag sådan, at Sverige og Norge har et samarbejde om at godkende hinandens uddannelser bl.a. inden for byggesektoren. En sådan aftale har Danmark hverken med Norge eller Sverige.

En anden løsning er at rejse spørgsmålet på EU-niveau i forbindelse med revisionen af direktivet om anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer. De svenske og danske regeringer kan gå foran og nedsætte en arbejdsgruppe til at se på en fælles europæisk løsning med udgangspunkt i EU's direktiv 2005-36. Direktivet siger, at personer med erhvervskompetencer har ret til at blive anerkendt for disse i et eller flere medlemslande, med mulighed for at udøve det pågældende erhverv der.

Ministeren for nordisk samarbejde bør stille forslag om fælles validering af erhvervsuddannelserne på tværs af Øresund. Dette skal ske sammen med den danske Vækst og Erhvervsminister Ole Sohn og Børne- og Undervisningsminister Christine Antorini og de tilsvarende svenske ministre.

Regeringens bemærkninger: Området hører under Ministeriet for Børn- og Undervisning. Indledningsvis skal bemærkes, at EU direktiv 2005/36/EF er en fælles europæisk løsning, et Indre Markeds direktiv, som skal styrke arbejdskraftens fri bevægelighed i Det Indre Marked.

Den automatiske anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer i EU er bl.a. afhængig af, hvorvidt de bestemte uddannelser fører til udøvelse af lovregulerede erhverv (autorisationserhverv) i hjemlandet og/eller værtslandet.

Hvis de bestemte erhverv er lovreguleret i et eller begge lande, skal man allerede i dag anerkende erhvervsmæssige kvalifikationer i overensstemmelse med EU direktiv 2005/36/EF om anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer:

Indenfor visse håndværksområder, skal landenes kompetente myndigheder anvende den såkaldte »ordning for automatisk anerkendelse på grund af den relevante erhvervsferfa-

ring«, jf. direktivets artikel 16-19. Subsidiær anvendes den såkaldte »generelle ordning for gensidig anerkendelse«, jf. direktivets artikel 10-15, hvorefter medlemsstaterne skal anerkende hinandens kvalifikationer, medmindre der er nogle væsentlige forskelle mellem de medbragte kvalifikationer og værtslandets kvalifikationskrav til erhvervsudøvelse. Det er en ordning, der omfatter uddannelser og samlede erhvervs-mæssige kvalifikationer, som ikke er omfattet af andre sektorele anerkendelsesordninger.

Dog skal bemærkes, at visse lovregulerede erhvervsområder ikke er omfattet af direktiv 2005/36/EF. Det er tale om en række erhvervsområder, som på EU-plan er omfattet af andre specifikke retlige bestemmelser vedrørende anerkendelse, f.eks. regler, der er gældende på transportområdet og som har karakter af »lex specialis«.

I samtlige EU/EØS lande (og i Det Schweiziske Forbund) er allerede i dag udpeget en »koordinator¹« og et »kontaktpunkt²« til direktiv 2005/36/EF. Koordinatorer har bl.a. til opgave at sørge for en ensartet gennemførelse af direktivet og indhente alle oplysninger vedrørende betingelserne for at optage et lovreguleret erhverv i medlemsstaterne, jf. direktivets artikel 56.4. Kontaktpunkter har til opgave dagligt at bistå borgere og kontaktpunkter i andre medlemsstater omkring en række forhold, der knytter sig til anerkendelse af erhvervs-mæssige kvalifikationer, som er omfattet af direktivet, jf. direktivets artikel 57. Her i landet varetages begge opgaver af Styrelsen for Universiteter og Internationalisering.

Indeholdt i forslag til ændring af direktiv 2005/36/EF er en række initiativer, som skal styrke arbejdskraftens frie bevægelighed og som skal bidrage til vækst. Formålet med forslaget om revision af omfanget af lovregulerede erhverv er at sikre større gennemsigtighed og berettigelse for de regulerede erhverv gennem bestemte kvalifikationskrav, som stilles i medlemsstaterne.

Indeholdt i forslaget er bl.a. et krav til medlemsstaterne om at gennemføre en »screening« af disse. Det foreslås tillige, at Europa-Kommissionen herefter udarbejder en rapport, som forelægges for de nationale koordinatore for direktivet, inden rapporten sendes til Rådet og Europa-Parlamentet.

Denne proces skal endvidere bidrage til en afklaring af visse »gråzone områder«, eksempelvis områder, hvor der ikke er tale om lovreguleringen af bestemte erhvervsområder, men om nogle brancheaftaler eller bestemte interesser indenfor erhvervene, der står i vejen for den frie bevægelighed.

Indenfor uddannelsesområder, som ikke fører til udøvelse af lovregulerede erhverv, kan samarbejde mellem danske og svenske ENIC/NARIC-centre³ yderligere styrkes i forhold til den akademiske anerkendelse af uddannelseskvalifikationer.

B) Fælles validering af kravene for autorisation af håndværksfag

Problem:

Øresundskomiteens problembeskrivelse: Ligesom med erhvervsuddannelserne, er der også forskellige krav til autorisation i Sverige og Danmark. Det betyder, at autoriserede håndværkere i mange tilfælde ikke kan bruge deres autorisation i Sverige og omvendt. Dette minimerer markedet for den enkelte håndværker og må formodes at have en negativ effekt på

¹ Nationale koordinatore for EU-direktiv 2005/36/EF:

http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/policy_developments/group_of_coordinators_en.htm

² Kontaktpunkter for direktiv 2005/36/EF:

http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/contact/national_contact_points_en.htm

³ ENIC/NARIC netværk: <http://www.enic-naric.net/>

væksten. I Danmark er autorisation lovpligtigt indenfor el, kloak og vvs. Det er Sikkerhedsstyrelsen, der udsteder autorisationer til danske virksomheder.

Løsning:

Øresundskomiteens forslag: Der er to muligheder. Den første er at nedsætte et udvalg bestående af danske og svenske embedsmænd, der skal kigge autorisationskravene igennem og angive standarder for, hvornår der kan udstedes tilladelser. Det er i dag sådan, at Sverige og Norge har et samarbejde om at godkende hinandens autoriseringer bl.a. inden for byggesektoren. En sådan aftale har Danmark hverken med Norge eller Sverige. En anden løsning er at rejse spørgsmålet på EU-niveau. De svenske og danske regeringer kan gå foran og nedsætte en arbejdsgruppe til at se på en fælles europæisk løsning med udgangspunkt i EU's direktiv 2005-36. Direktivet siger, at personer med erhvervs-kompetencer har ret til at blive anerkendt for disse i et eller flere medlemslande, med mulighed for at udøve det pågældende erhverv der.

Ministeren for nordisk samarbejde bør stille forslag om fælles validering af autorisation af håndværksfag på tværs af Øresund til den danske Vækst og Erhvervsminister Ole Sohn og de tilsvarende svenske ministre.

Regeringens bemærkninger: Både Danmark og Sverige har tiltrådt direktiv 2005/36 om anerkendelse af erhvervs-mæssige kvalifikationer – anerkendelsesdirektivet.

Styrelsen forventer, at der i fremtiden bliver en mere enkel procedure for svenske elinstallatører, der ønsker at udøve erhverv i Danmark og danske elinstallatører, der ønsker at udøve erhverv i Sverige.

EU-Kommissionen har i december 2011 fremlagt forslag til ændring af anerkendelsesdirektivet. Det overordnede formål med revision af direktivet er at effektivisere proceduren for anerkendelse af erhvervs-mæssige kvalifikationer med henblik på at fjerne barrierer for arbejdskraftens frie bevægelighed i EU og sikre en styrkelse af det indre marked.

C) Lærlinges mulighed for at søge praktikplads i Sverige

Øresundskomiteens problembeskrivelse: Elever på danske erhvervsuddannelser kan ikke søge praktik i Sverige. Dette begrundes i Sverige med, at de to landes erhvervsskoler har forskelligt fokus, hvor den svenske er erhvervsskole er mere teoretisk funderet end tilsvarende danske. Denne forskel betyder, at relativt mange svenskere søger ind på de danske erhvervsskoler og dermed kun har mulighed for praktikplads her. Elever på svenske erhvervsskoler kan i dag både søge en praktikplads i Danmark og i Sverige. Det er en uheldig situation, da der dels er mangel på praktikpladser i Danmark og dels er efterspørgsel i Sverige efter netop de praktiske kompetencer, som elever på de danske erhvervsskoler har.

Løsning:

Øresundskomiteens forslag: For at give elever på danske erhvervsskoler adgang til at tage praktik i Sverige kræver det, at den svenske minister, arbejdsgiverorganisationer og fagforeninger gøres opmærksom på de ulemper, den nuværende ordning har.

Ministeren for nordisk samarbejde kan opfordre børne- og undervisningsministeren at arrangere en debat i samarbejde med 3F og de svenske pendanter, hvor udfordringer og muligheder kan diskuteres. Derefter kan der nedsættes et udvalg til at arbejde på fælles regler på området.

Regeringens bemærkninger: Elever i danske erhvervsuddannelser kan gennemføre praktikuddannelse i udlandet i hen-

hold til erhvervsuddannelseslovens § 5, stk. 5. Det er en betingelse, at de pågældende elever eller har været i lønnet beskæftigelse af passende varighed og med uddannelsesformål inden for arbejdsområder og funktioner, som indgår i praktikuddannelsen i erhvervsuddannelsen. Betingelserne skyldes, at praktikuddannelsen i udlandet skal have principielt samme formål og kvalitet, som praktikuddannelse i Danmark.

Den danske erhvervsskole træffer i forbindelse med optagelse af eleven til skoleundervisning afgørelse om, hvorvidt beskæftigelseskravet er opfyldt og underretter vedkommende faglige udvalg om optagelsen af disse elever.

Ordnningen lever derved for Danmarks vedkommende op til bestemmelsen i artikel 6 i den nordiske gymnasieoverenskomst, jf. bekendtgørelse (C) nr. 12 af 19. februar 2009 af overenskomst af 3. november 2004 om nordisk uddannelsesfællesskab på det gymnasiale niveau (det almene gymnasium og erhvervsskolerne). Bestemmelsen er sålydende: »Parterne vil efter forhandling med arbejdsmarkedets organisationer tilstræbe, at praktikperioder, der indgår som en obligatorisk del af en erhvervskompetencegivende gymnasial uddannelse, og som er gennemgået ved en godkendt virksomhed hos en anden part end den, hos hvem uddannelsen i øvrigt foregår, godkendes som en del af denne uddannelse.«

Optagelse til skoleundervisning sker i øvrigt på samme vilkår, som gælder for danske elever, hvilket er i overensstemmelse med artikel 1 i den nordiske gymnasieoverenskomst.

Regeringen finder derfor ikke, at der er behov for nye regler på området. Ministeren for børn og undervisning vil derimod rette henvendelse til Rådet for de Grundlæggende Erhvervsrettede Uddannelser, hvor blandt andre repræsentanter for arbejdsmarkedets parter og skolerne har sæde, med henblik på at rådet tager spørgsmålet på dagsordenen og eventuelt indleder et samarbejde med organisationer og skoler i Sverige om nedbrydning af de oplevede barrierer.

D) Plads for udenlandske studerende på tilhørende kostafdelinger

Problem:

Øresundskomiteéns problembeskrivelse: I dag er det sådan, at det stort set ikke er muligt for udenlandske studerende på de danske erhvervsskoler at få plads på håndværker-skolehjem/kostafdelinger. Dette skyldes, at der i en bekendtgørelse fra Undervisningsministeriet fra marts 2010 blev stillet specifikke krav til de udenlandske elever på erhvervsskolerne: For at kunne få plads på en kostafdeling skal de være optaget på en EUD-uddannelse i Danmark, have en uddannelsesaftale med en dansk virksomhed og have en fast adresse i Danmark (folkeregisteradresse). Særligt den sidste del er begrænsende, da udenlandske elever dermed skal finde og betale en ekstra adresse i Danmark, der i øvrigt skal ligge mindst 5 kvarter fra skolen.

Løsning:

Øresundskomiteéns forslag: At »bekendtgørelsen om ændring af bekendtgørelse om optagelse på kostafdelinger og om betaling for kost og logi ved institutioner for erhvervsrettet uddannelse« af 15. marts 2010 trækkes tilbage. Alternativt at kravet om dansk folkeregisteradresse for udenlandske studerende frafalder, og at der gives tilladelse til, at udenlandske elever i op til fire måneder kan bo på kostafdelingerne uden at en uddannelsesaftale med en dansk virksomhed er på plads.

Ministeren for nordisk samarbejde bør forelægge børne- og undervisningsministeren mulighederne for at kunne ændre i den nuværende bekendtgørelse, således at også udenlandske studerende sikres adgang til erhvervsskolernes kostafdelinger.

Regeringens bemærkninger: Reglerne om optagelse på kostafdelinger (skolehjem) af elever under erhvervsuddannelse i Danmark er fastsat i bekendtgørelse nr. 290 af 1. april 2009 om optagelse på kostafdelinger og om betaling for kost og logi ved institutioner for erhvervsrettet uddannelse (skolehjemsbekendtgørelsen) som ændret ved bekendtgørelse nr. 219 af 4. marts 2010.

Skolehjemsbekendtgørelsens regler indebærer bl.a., at der kan ske optagelse af elever på en kostafdeling med statstilskud, hvis eleverne modtager undervisning i henhold til lov om erhvervsuddannelser, og hvis elevens bopæl ligger mere end 5 kvarters transporttid fra det uddannelsessted, hvor eleven er optaget.

Det fremgår af skolehjemsbekendtgørelsen, at det er institutionen, der træffer afgørelse om optagelse. Institutionens afgørelse kan ikke påklages til anden administrativ myndighed.

I praksis er elever fra de nordiske lande blevet optaget på kostafdelinger i overensstemmelse med ovenstående.

Ændringsbekendtgørelsen, hvorefter indkvartering på kostafdelinger af udenlandske elever skal ske efter reglerne om indtægtsdækket virksomhed, vedrører ikke nordiske statsborgere, idet disse er omfattet af § 19, stk. 2, nr. 4, i lov om erhvervsuddannelser, jf. lovbekendtgørelse nr. 171 af 2. marts 2011, og derfor udløser tilskud til skoleundervisning efter samme regler, som danske elever.

Begrænsningen omfatter alene statsborgere fra tredjelande, som ikke har krav på ligestilling med danske statsborgere efter EU-retten, herunder EØS-aftalen eller internationale aftaler om ligestilling, som Danmark har indgået.

Det kan oplyses, at Ministeriet for Børn og Undervisning overvejer behovet for en bedre vejledning om reglerne om optagelse af udenlandske elever på kostafdelinger.

Politisk hverv

Problem:

Øresundskomiteéns problembeskrivelse: Grænsependlere, som arbejder i Danmark og bor i Sverige, har ikke ret til tjenesteleddighed ved varetagelse af politiske hverv i bopælslandet. Det betyder, at det bliver sværere for danske virksomheder at tiltrække svenske medarbejdere med politisk hverv. Det hæmmer den demokratiske proces, da grænsependlere ikke får de samme forudsætninger for at deltage i det politiske arbejde.

Løsning:

Øresundskomiteéns forslag: Danskere har krav på orlov til varetagelse af politisk hverv jf. Kommunalstyrelsesloven § 16B, hvori det står: »Et medlem af kommunalbestyrelsen, der er lønmodtager, har ret til fravær fra arbejdet i det omfang, det er nødvendigt af hensyn til deltagelse i de i § 16, stk. 1, litra a-e, nævnte møder m.v.«. For sikre de rette rammer for den demokratiske proces for de svenske pendlere, vil det kræve en tilføjelse i denne lovgivning.

Ministeren for nordisk samarbejde foreslås tage initiativ til en lovændring ved at rette henvendelse til økonomi- og indenrigsministeren med anmodning om at inkludere samme rettigheder til svenske pendlere. Argumentet er, at danske virksomheder vil have nemmere ved at tiltrække svenskere

med politisk interesse, samt at grænsependlernes hensyn vil kunne varetages af netop dem selv som medlem af en kommunalbestyrelse.

I Sverige er man i gang med »Utredning om förstärkning av den kommunala demokratins funktionssätt«, der ligeledes behandler problematikken med grænsependleres politiske hverv. Udredningen forventes at ligge klar til maj 2012, hvilket ligger godt timingmæssigt, hvis den danske regering sætter gang i arbejdet nu.

Regeringens bemærkninger: Øresundskomiteen har den 7. december 2009 rettet henvendelse til det daværende Indenrigs- og Socialministerium med opfordring til at sikre arbejdstagere på tværs af Øresundsregionen ret til fravær fra arbejdet ved varetagelse af politiske hverv i kommune og region. Øresundskomiteen anførte i henvendelsen, at det er en alvorlig indskrænkning for demokratiet.

Øresundskomiteen rettede ligeledes henvendelse til den daværende svenske kommun- og finansmarknadsminister.

De gældende regler i § 16 b i lov om kommunernes styrelse sikrer kun ret til tjenestefrihed for de kommunalbestyrelsesmedlemmer, som bor og arbejder i Danmark. Retten til tjenestefrihed omfatter således ikke de politikere, som pendler, dvs. som bor og varetager kommunalbestyrelseshverv i hjemkommunen i Danmark og arbejder i et andet land, f.eks. Sverige. En sådan ret kan kun gennemføres ved en ændring af lovgivningen i det pågældende andet land, f.eks. Sverige, således at kommunalpolitikeren får samme ret over for en arbejds giver i udlandet, f.eks. Sverige.

De gældende regler i § 16 b i lov om kommunernes styrelse sikrer endvidere kun ret til tjenestefrihed for de kommunalbestyrelsesmedlemmer, som er indvalgt i kommunalbestyrelser i Danmark. Kommunaltbestyrelsesmedlemmer, der arbejder i Danmark, men som er indvalgt i kommunalbestyrelser i udlandet, f.eks. Sverige, kan kun få samme ret over for en arbejds giver i Danmark ved en ændring af reglerne i den danske kommunestyrelseslov.

Den gældende retstilstand kan medføre, at grænsependlere på forhånd afstår fra at påtage sig politiske hverv og således ikke har de samme forudsætninger for at deltage i det politiske arbejde.

En ret til tjenestefrihed over for en arbejds giver i Danmark ved varetagelse af kommunale hverv i udlandet kan kun gennemføres ved lovændring.

Der etableres herved et retskrav, som vil kunne håndhæves effektivt overfor de respektive arbejds givere. Det forekommer endvidere naturligt at opstille et lovæssigt krav om gensidighed, således at en ret til tjenestefrihed over for en arbejds giver i Danmark ved varetagelse af kommunale hverv i udlandet kun etableres i forhold til de lande, der giver eller har lovet at give personer, der varetager kommunale hverv i Danmark, en tilsvarende ret til tjenestefrihed i forhold til deres arbejds giver i udlandet. Det er herved en forudsætning, at det pågældende land har et lignende regelsæt om tjenestefrihed i forhold til kommunalpolitikere, der arbejder og varetager kommunale hverv i det pågældende land.

Hvis en eventuel lovbestemmelse under disse forudsætninger formuleres generelt, vil virkningen heraf ikke begrænse sig til forholdet mellem Danmark og Sverige, men derimod give ret til tjenestefrihed for andre personer, som bor og varetager kommunalbestyrelseshverv i udlandet og arbejder i det lovgivende land. For Danmarks vedkommende indebærer det f.eks. at tyskere, der arbejder i Danmark og varetager kommunalbestyrelseshverv i Slesvig-Holsten, med forbehold for den fornødne gensidighed, vil kunne støtte ret på reglen.

Der har siden 2009 løbende været dialog mellem det danske Økonomi- og Indenrigsministerium og det svenske Finansmarknadsministerium om en løsning af problemstillingen.

Problemstillingen behandles i Sverige i regi af »Kommittén för förstärkning av den kommunala demokratins funktionssätt« som forventes afsluttet senest 1. maj 2012. Der er fra svensk side udtrykt ønske om, at det videre arbejde med en løsning af problemstillingen afventer komitéens arbejde. Dette er der fra dansk side udtrykt forståelse for.

Forslag fra Bornholms borgmester

Bornholms borgmester har på opfordring af ministeren for nordisk samarbejde udarbejdet følgende liste over prioriterede grænsehindre, der rammer bornholmere i transit gennem Sverige. Ministeren for nordisk samarbejde vil drøfte disse grænsehindre med sin svenske kollega.

- Medbringelse af hunde og katte i transit
- Toldkontrol og kropsvsitation
- Medicin (pillepas)
- Våben til jagt og konkurrencebrug
- Asylansøgere/personer fra ikke EU-lande
- Ligpas
- Heste til konkurrencebrug
- Højafgiftspligtige varer (spiritus, cigaretter etc)

Medbringelse af hund og kat

Bornholms borgmesters problembeskrivelse: Ved transit i bil mellem Ystad og Øresundsbroen eller Helsingborg kan hunde og katte medtages, men der er fortsat regler, der skal overholdes, og som har praktiske og økonomiske konsekvenser.

Reglerne for at medbringe hund eller kat via Sverige mellem Bornholm og det øvrige Danmark er ændret pr. 1. januar 2012. Ifølge det svenske Tullverkets hjemmeside skal dyrene

- være ID-mærket
- være vaccineret mod rabies
- have et pas til kæledyr
- indberettes til Tullverket ved grænseovergangen. Hvis der ikke er en toldbetjent på stedet, skal anmeldelsen foretages på en af følgende måder:
 - På den nærmeste toldklareringsekspedition
 - Via den til formålet opsatte telefon ved grænseovergangen
 - Ved at foretage opkald til det telefonnummer, der er angivet ved grænseovergangen

For så vidt angår transport af selskabsdyr, og i dette tilfælde hunde og katte, eksisterer der således en differentiering i forhold til, hvor denne transport foregår, og hvilken tidsmæssig udstrækning denne transport har.

Bornholms kommune konkluderer, at der fortsat er en væsentlig hindring for rejsende i transit gennem Sveriges område, når hunde og katte skal medbringes, samt en endnu væsentligere hindring, hvis man ønsker at indføre/genindføre hunde og/eller katte i Sverige.

Regeringens bemærkninger: Pr. 1. januar 2012 ophørte den overgangsordning, som Sverige havde i forordning (EF) nr. 998/2003 om ikke-kommerciel transport af selskabsdyr. Dermed er der ikke længere lovgivningsmæssigt grundlag for at opretholde de transitkrav, som var gældende til og med udgangen af 2011.

Således er en transit fra f.eks. Bornholm til Sjælland via Sverige at betragte som en reel indførsel til Sverige, hvorfor de generelle EU krav for ikke-kommerciel transport af hunde og katte finder anvendelse. Det vil sige, at dyrets skal være:

- Gyldigt id-mærket
- Gyldigt rabiesvaccineret
- Ledsaget af et gyldigt EU Selskabsdyrspas

Udover forordningens regler er det et svensk toldkrav, at transitten anmeldes online på Tullverkets hjemmeside. Via en elektroniske anmeldelsesblanket, skal ejeren oplyse følgende:

- Navn
- Adresse
- Telefonnr.
- Dyrets/Dyrenes id-nummer, art og race
- Ind- eller udrejssted (Helsingborg, Lernacken eller Ystad)
- Rejsedato

Anmeldelsen tildeles et unikt deklarations-id, som skal kunne oplyses Tullverket ved en eventuel kontrol.

Den elektroniske anmeldelse til Tullverket svarer til den anmeldelsesordning, som var gældende indtil udgangen af 2011.

Det er nyt, at der er krav om rabiesvaccination og EU Selskabsdyrspas, hvilket Sverige med overgangsordningen kunne dispensere fra før 1. januar 2012. Det betyder, at hunde- og katteejere, når de først har fået udstyret deres dyr med et EU Selskabsdyrspas, skal sørge for at få deres dyr revaccineret mod rabies senest 3 år efter den forrige rabiesvaccination.

Til gengæld er der ikke længere krav om ormekursbehandling, hvilket for pendlere som minimum skulle være foretaget hver 4 uge. Hvis der ikke var tale om pendlere, skulle der foretages ormekursbehandling før hver transit gennem Sverige. Der er således fra 1. januar 2012 behov for langt færre besøg til dyrlægen.

Fødevarerstyrelsen har i forbindelse med ophøret af den svenske overgangsordning løbende været i kontakt med de svenske veterinærmyndigheder, Jordbruksverket. Der er dog i den nuværende forordning om ikke-kommerciel transport af selskabsdyr ikke juridisk basis for ved transit at dispensere de dyresundhedsmæssige krav. Fødevarerstyrelsen vil dog se på mulighederne for, om en særlig lempelse for grænsepassage kan skrives ind i forordningen, hvorfor Styrelsen vil tage kontakt til Jordbruksverket. Hvorvidt det er muligt at fjerne kravet om anmeldelse til Tullverket, som ligger uden for Jordbruksverket ressortområde, er Fødevarerstyrelsen uvist.

Reglerne for ikke-kommerciel transport af hunde og katte er de samme i hele EU, når det gælder krav for hunde og katte til id-mærkning, rabiesvaccination og EU Selskabsdyrspas. Formålet med reglerne er at sikre folkesundheden og sundheden hos selskabsdyr, der er modtagelige for rabies.

Det kan synes som en stramning, at der nu er behov for at lade dyret rabiesvaccinere og få udstedt et EU Selskabsdyrspas, hvilket er forbundet med nogle udgifter. Til gengæld er der ikke længere behov for at bringe dyret til dyrlægen for at lade det behandle mod ormekur minimum hver 4. uge. Dette er således en lempelse. Kravet om anmeldelse til Tullverket er uændret, omend det i sammenligning med reel indførsel til Sverige er lettere, da det alene foregår elektronisk.

Overordnet finder regeringen, at der for så vidt angår transit af hunde og katte til og fra Bornholm via Sverige, er tale om en lempelse for den enkelte hunde- og katteejer.

Toldkontrol og kropsvisitation

Bornholms Passagerforening har i brev gjort ministeren for nordisk samarbejde opmærksom på 70 grænsehindre som møder bornholmere på vej i transit gennem Sverige, hvor navnlig toldkontrol udgør et problem:

»Rejsende især til Bornholm er blevet toldkontrolleret i et væsentligt og faktisk meget generende og utilfredsstillende

omfang af svensk told. Det absolut generende i den øgede toldkontrol ligger i, at f.eks. Bornholmerbussen i flere tilfælde er blevet stoppet ved indkørslen i Sverige (ved Lernacken) og i visse tilfælde underlagt en så omfattende kontrol af alle passagerer, at bussen er blevet forsinket i mere end én time. Disse toldkontroller har medført, at den afgang med Bornholmer Færgen – som bussen er knyttet til – er blevet betydeligt forsinket; dette ikke mindst, når afgangens har været dagens sidste og bussens passagerer derfor ikke har haft mulighed for at komme med en efterfølgende færge samme dag. I de seneste 3-5 år har de svenske toldmyndigheders kontrol haft et rimeligt og nogenlunde acceptabelt niveau. Men vi skal ikke lægge skjul på, at vi nu er temmelig nervøse for, at bornholmerne igen skal besværes med de over 70 restriktioner, som findes ved indrejse til Sverige.«

Regeringens bemærkninger: Ved transport gennem Sverige fra henholdsvis København til Bornholm og fra Bornholm til København vil der ved ind og udrejsen af Sverige være tale om grænsepassage på EU's indre grænse. Mellem EU landene har EU's indre marked betydet, at der ikke må udføres toldkontrol på de indre grænser. Toldmyndighederne i medlemslandene har dog mulighed for at kunne foretage såkaldt stikprøvevis kontrol på indre grænse, jf. EU traktatens bestemmelser (artikel 36), når helt særlig hensyn taler herfor. Denne toldkontrol må f.eks. ikke have permanent karakter. Kontrol i Sverige ved ind og udrejse af landet, også selv om der er tale om EU rejsende som i det aktuelle tilfælde er personer med bopæl på Bornholm, besluttet alene af de svenske myndigheder.

De svenske myndigheder har ved tidligere lejligheder tilbagevist, at man kontrollerer transitrejsende til/fra Bornholm i særlig udstrakt grad.

Medicin (Pillepas)

Bornholms Passagerforening har i brev af 28. juli 2011 til den daværende minister for nordisk samarbejde bl.a. oplyst, at størstedelen af bornholmerne skal medbringe et såkaldt »pillepas«, når de skal rejse til den øvrige del af Danmark. Foreningen påpeger, at det ikke er uden besvær at skulle på apoteket for at få udstedt et »pillepas«, hvis gyldighed er 30 dage, og at den »regulering«, som blev foretaget vedrørende »pillepasset« 1. juni 2006, har ikke betydet nogen lettelse for bornholmerne.

Regeringens bemærkninger: Visse dokumentationskrav i forbindelse med indførslen af lægemidler, der indeholder euforiserende stoffer, er et nødvendigt onde, som skal begrænse ulovlig handel og brug. Men kravene bør naturligvis ikke gå videre, end de kontrolmæssige hensyn tilsiger. I 2004 blev man derfor på dansk initiativ enig i Nordisk Ministerråd om en pragmatisk løsning. Løsningen går kort fortalt ud på, at de nordiske lande kun stiller dokumentationskrav i forhold til lægemidler, der indeholder et ud af i alt 21 euforiserende stoffer. I lyset af, at der er mere end 300 stoffer på den danske bekendtgørelse om euforiserende stoffer, er der altså tale om en meget kort liste. Sverige indførte i 2006 nye regler, som gennemførte den nordiske beslutning. Det er indtrykket, at den nordiske beslutning og de svenske regler har betydet, at den almindelige rejsende ikke blev påvirket af dokumentationskrav. Det er i hvert fald den melding, som regeringen i 2008 fik fra Bornholms Regionskommune, som gav udtryk for, at dokumentationskravene derfor ikke kan karakteriseres som en hindring af væsentlig betydning.

De svenske myndigheder har i svar til Udenrigsministeriet tilbagevist kritikken fra Bornholms Passagerforening med

henvisning til at den »kortliste« som er udarbejdet mellem de nordiske landes regeringer netop fritager de almindeligste lægemidler fra kravet. Dette gælder således også kodimag-nyl, som Passagerforeningen fremhæver i deres skrivelse.

Øvrige hindringer

Våben til jagt og konkurrencebrug. Bornholms borgmesters problembeskrivelse: Det fremgår af de svenske regler, at private personer, der har permanent tilladelse fra myndighederne i Danmark, Finland eller Norge til jagt- og konkurrenceskydevåben kan medbringe disse våben med tilhørende ammunition til Sverige til jagt eller konkurrencebrug. Problemet er, at ved gennemrejse til et andet lande (transit), skal der tillige indhentes en tilladelse fra en ansvarlig svensk myndighed.

Regeringens bemærkninger: Ved Rådets direktiv 91/477/EØF af 18. juni 1991 som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/51/EF blev der indført mulighed for at udstede våbenpas til personer bosiddende i en medlemsstat. Personer, der er i besiddelse af et europæisk våbenpas kan uden særskilt tilladelse transportere og besidde skydevåben under rejse i to eller flere medlemsstater med henblik på deltagelse i jagt eller konkurrenceskydning. Direktivet er i Danmark implementeret ved bekendtgørelse nr. 972 af 9. december 1992 om erhvervelse, besiddelse og transport af skydevåben for personer bosiddende i et EF-land som ændret ved bekendtgørelse nr. 942 af 23. juli 2010.

Reglerne finder anvendelse i såvel Sverige, Danmark, Finland (EU-lande) og Norge (EØS-land). Det er regeringens opfattelse, at reglerne om våbenpas sikrer, at jagt- og konkurrenceskydevåben smidigt kan medbringes til bl.a. nordiske lande, og at der ikke er behov for en særlig nordisk regulering.

Asylansøgere kan ikke rejse gennem Sverige (til Bornholm), før de har fået asyl (opholdstilladelse) i Danmark. Bornholms borgmesters problembeskrivelse: En asylansøger defineres som en person, der søger om asyl, men som endnu ikke har fået sin sag færdigbehandlet. En asylansøger har således hverken visum eller opholdstilladelse i Danmark. En asylansøger skal derfor have visum for at rejse ind i Sverige.

Regeringens bemærkninger: Asylansøgere, som er indkvarteret på Bornholm, skal søge om visum hos de svenske myndigheder for at kunne transitere Sverige. Hvis der vurderes at være behov herfor, indgår regeringen gerne i en dialog med Sverige om, hvordan sådanne sager kan løses bedst muligt.

Ved transport af afdøde kræves *ligpas*. De bornholmske bedemænd har overfor Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse (Sundhedsstyrelsen) stillet forslag om en forenkling af reglerne vedrørende transport af afdøde til og fra Bornholm via Sverige – allerhelst ønsker bedemændene ligpasset afskaffet. Ligpasset er et særligt dokument som skal medfølge ved transport af afdøde til og fra udlandet. Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse har efterfølgende korresponderet med det svenske Socialdepartement.

Regeringens bemærkninger: Efter mange korrespondancer med det svenske Socialdepartement er det nu lykkedes Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse at få en skriftlig tilkendegivelse fra det svenske Socialdepartement om, at de svenske myndigheder ikke stiller krav om ligpas ved transport af afdøde gennem Sverige. Det betyder, at der ved transport af afdøde til og fra Bornholm ikke længere skal medfølge ligpas. Grænsehindringen er dermed fjernet.

Medbringelse af heste til konkurrencebrug. Bornholms borgmesters problembeskrivelse: For heste kræves hestepas – også selv om hesten kun opholder sig i Danmark. Krydser man græn-

sen med en hest mellem EU-landene, kræves der ikke vaccination af hesten. Rejser hesten i transit til Danmark via Sverige, skal den have en sundhedsattest samt en transiterklæring, der udstedes i Danmark af den lokale afdeling af Fødevarerdirektoratet. Den samlede pris for erklæringerne ligger på ca. 365 kr. Sundhedsattesten gælder i 10 dage i alle EU-lande. Hvis der opstår problemer under transporten (hesten bliver urolig o.l.) i Sverige, kan hesten lukkes ud af transportvognen, fordi den har en sundhedsattest.

Regeringens bemærkninger: Alle heste i EU skal være id-mærket og have et hestepas. Krav om id-mærkning og hestepas gælder derfor også for heste, som kun opholder sig i Danmark. Hestepasset skal kunne forevises den kompetente myndighed og skal derfor altid medbringes ved flytninger af heste nationalt som internationalt.

I henhold til de gældende regler om identifikation af enhovede dyr samt dyresundhedsmæssige betingelser for enhovede dyrs bevægelser og indførsel af enhovede dyr fra tredjelande⁴ skal heste ved udførsel fra Danmark til et andet EU land foruden at være ledsaget af deres hestepas også ledsages af en sundhedsattest eller et sundhedscertifikat. Begge dokumenter skal udstedes af en embedsdyrlæge fra Fødevarestyrelsen og er gyldige i 10 dage. Der er i de nuværende EU harmoniserede regler ikke beskrevet den form for transit, som er relevant for Bornholm. Det er derfor transitlandet, som alene kan afgøre om og i så fald hvilke krav, der skal stilles til transitten.

I EU reglerne er der dog mulighed for at medlemsstater kan indgå særlige aftaler om lettere grænsepassage, når formålet med flytningen f.eks. er konkurrence. Således har Danmark, Sverige, Norge og Finland indgået den såkaldte Nordiske Aftale, som muliggør lettere grænsepassage med heste mellem disse lande, når det er dokumenteret, at hesten skal deltage i en konkurrence. Under flytningen skal hesten som altid være ledsaget af et gyldigt hestepas. Heste kan flyttes i overensstemmelse med den Nordiske Aftale fra fem døgn før første konkurrencedag til fem døgn efter sidste konkurrencedag.

Fødevarestyrelsen har ikke kendskab til krav om transiterklæring, og er i øvrigt af den opfattelse, at de hesteejere, som skal have deres heste med til Sjælland fra Bornholm eller omvendt, benytter færgen mellem Rønne og Køge. Sådanne flytninger kræver derfor alene, at dyret er ledsaget af dens hestepas.

Da Fødevarestyrelsen ikke har indtryk af, at der er problemer i forhold til transit af heste til og fra Bornholm via Sverige, er der på nuværende tidspunkt ingen kommunikation med de svenske veterinærmyndigheder herom.

Fødevarestyrelsen er i forbindelse med arbejdet med EUs nye Dyresundhedslovgivning opmærksom på, at der er behov for at bringe den særlige form for transit ind i forhandlingerne herom. Det er endnu uvist, om det vil lykkes.

Det er regeringens holdning, at flytning af heste fra et sted i Danmark til et andet sted i Danmark skal kunne ske uden væsentlig gene for ejeren, så længe de dyresundhedsmæssige og dyrevelfærdsmæssige krav er overholdt. Regeringen må dog konstatere, at der i den nuværende EU-lovgivning ikke

⁴ Kommissionen forordning (EF) Nr. 504/2008 om gennemførelse af Rådets direktiv 90/426/EØF og 90/427/EØF for så vidt angår metoder til identifikation af enhovede dyr, som er suppleret af bekendtgørelse nr. 1448 af 15/12/2009 om identifikation af dyr af hesteslægten, Rådets direktiv 2009/156/EF om dyresundhedsmæssige betingelser for enhovede dyrs bevægelser og indførsel af enhovede dyr fra tredjelande (kodificeret udgave af Direktiv 90/426/EØF) samt bekendtgørelse nr. 269 af 22/04/1992 om omsætning af hovdyr

umiddelbart er de mulighed for at gøre det nemmere for he-steejere, at flytte deres dyr til og fra Bornholm via Sverige på samme vilkår, som fra f.eks. Jylland til Sjælland.

Ved deltagelse i konkurrencer er der mulighed for at anvende den Nordiske Aftale, hvorfor der stilles samme krav til en sådan flytning, som der bliver til en helt almindelig national flytning.

Vedr. højafgiftspligtige varer. Bornholms borgmesters problem-beskrivelse: Formelt må unge mennesker ikke købe »toldfrit« om bord fra Rønne til Ystad og medbringe dette i transit gennem Sverige til Danmark. Det gælder eksempelvis mange lejrskoleelever. Endelig er der begrænsninger på mængden af de indførte højafgiftspligtige varer gennem Sverige fra Danmark.

Regeringens bemærkninger: De svenske såvel som de danske regler på dette område er begrundet i sundhedsmæssige hensyn. De nævnte mængdemæssige begrænsninger for indførsel af afgiftspligtige varer er et internt svensk anliggende. Regeringen anser det i øvrigt ikke for en grænsehindring, at lejrskoleelever ikke kan bringe øl, vin og spiritus med gennem Sverige.

III INFORMATIONSSINDSATSEN VEDR. GRÆNSEHINDRINGER

Der er løbende blevet arbejdet på at nedbringe antallet af grænsehindringer. Men det må også erkendes, at de nordiske lande på nogle områder har forskellige regler og traditioner, som det kan være svært at harmonisere. Derfor er det også vigtigt, at man i de nordiske lande er gode til at informere om reglerne på relevante områder. Information til borgere og virksomheder er således en central del af arbejdet i forhold til at afbøde virkningerne af grænsehindringer. Der eksisterer en række informationskanaler i nordisk regi.

Hallo Norden er Nordisk Ministerråds informationstjeneste, og den drives i Danmark, Norge, Sverige, Finland, Island, Færøerne og Åland. Formålet er at lette mobiliteten for privatpersoner i Norden. Dette sker ved at stille information til rådighed for privatpersoner med henblik på at lette deres beslutninger om blandt andet flytning, arbejde, studier i et andet nordisk land.

Derudover eksisterer en række informationstjenester i grænseregionerne. Der eksisterer f.eks. regionale informationstjenester i grænseregioner mellem Sverige og Norge, mellem Sverige, Norge og Finland i Nordkalotten og mellem Sverige og Danmark. Hvad sidstnævnte angår blev Øresund-direkt sat i verden i forbindelse med Øresundsbroens åbning i 2000 – for at fungere som bindeled mellem myndigheder og regionens borgere og virksomheder.

Eksempler på andre informationsindsatser er, at der eksisterer to helnordiske hjemmesider om skat og social sikring. Dels nordiske e-Tax samt nordisk socialforsikringsportal: Nordisk eTax www.nordisketax.net henvender sig til personer, som er bosat i et nordisk land og har indkomst eller aktiviteter i et andet nordisk land. Nordisk eTax er udviklet i samarbejde med Nordisk Ministerråd og skatteforvaltningerne i Sverige, Danmark, Finland, Norge og Island. Disse skatteforvaltninger har i fællesskab ansvaret for indholdet. Portalen omhandler udelukkende nordiske skattespørgsmål for privatpersoner.

Den nordiske socialforsikringsportal er lavet af socialforsikringsmyndighederne i de nordiske lande. Portalen retter

sig til personer, som flytter eller tager arbejde eller studerer i et andet nordisk land. Portalen giver vejledning om, hvilket lands lovgivning man er omfattet af i forskellige situationer. Der findes også information om de forskellige ydelser, man kan have ret til. Ved hjælp af portalen kan man finde den rette myndighed i det rette land og kontakt links til de aktuelle myndigheder. Det bemærkes, at der på Patientombuddets hjemmeside er oplysninger om adgang til sundhedsydelser i andre lande, herunder de nordiske ydelser.

Endvidere driver Beskæftigelsesministeriet tre Workindenmark-centre, hvoraf det ene er placeret centralt i København og hjemmesiden www.workindenmark.dk, hvor udenlandske jobsøgere herunder borgere fra de nordiske lande bl.a. kan få information og vejledning om at arbejde i Danmark. Ligeledes tilbyder International Citizen service, som er et myndighedssamarbejde mellem en række ministerier og bl.a. Københavns Kommune information og vejledning om bl.a. regler for arbejde og bo i Danmark.

Hvad angår undervisningsområdet yder Arbejdsgivernes Elevrefusion (AER) økonomisk støtte til elever, der ønsker at gennemføre praktik i udlandet som en del af deres erhvervsuddannelse. AER informerer om ordningen på institutionens hjemmeside.

Styrelsen for Universiteter og Internationalisering og skoler med erhvervsuddannelser informerer i overensstemmelse med art. 7 i den nordiske gymnasieoverenskomst om bl.a. mulighederne for praktik i udlandet. Den nordiske gymnasieoverenskomst kan desuden findes på Ministeriet for Børn og Undervisnings hjemmeside.

IV AFSLUTNING

Det nordiske samarbejde fylder 60 år i 2012. Det vil være en oplagt anledning til for alvor at skabe fremdrift omkring arbejdet med fjernelse af grænsehindringer og i videst muligt omfang skabe et indre marked mellem de nordiske lande.

Regeringens ambitionsniveau for det nordiske samarbejde er højt og regeringen prioriterer som nævnt fjernelsen af grænsehindringer.

Redegørelsen lægger op til et bredt politisk samarbejde omkring indsatsen for bekæmpelsen af grænsehindringer. Denne indsats vil som der er blevet redegjort for i nærværende fremstilling fokusere på en styrkelse af den forebyggende indsats, en reduktion i antallet af eksisterende grænsehindringer på udvalgte områder samt på, at borgerne og virksomhederne aktivt informeres om de nuværende grænsehindringer.

Regeringen håber, at der med en national prioriteret indsats nu kan tages afgørende skridt fremad i forhold til fjernelsen af grænsehindringer. Dette skulle meget gerne skabe en synergieffekt, således vi i samarbejde med de øvrige nordiske lande og Nordisk Råd kan få reduceret problemerne ganske betydeligt.

Hermed slutter redegørelsen.
